

Obsah

Poděkování.....	7
I Úvod.....	9
I.1 K počátkům socialistické diktatury v Československu.....	10
I.2 Legitimita a ideologie	12
I.3 Mezi politickými cíli a každodenním vyjednáváním.....	16
I.4 Menšiny, marginalizace a integrace.....	18
I.5 Pojmosloví	22
I.5.1 Socialistická diktatura, nebo totalitní režim?	23
I.5.2 Pohraničí, nebo Sudety?.....	25
I.5.3 Němci a cikáni	27
II České pohraničí na prahu nové doby.....	30
II.1 Program Země šťastných Slovanů: představy o novém charakteru pohraničí českých zemí.....	31
II.1.1 Odčiňme Bílou horu	31
II.1.2 Laboratoř národní a sociální obrody.....	37
II.1.3 Od programu k plánu	42
II.2 Každodennost Osídlování pohraničí na základě konkrétních případů a situačních zpráv	48
II.2.1 Poválečná kolonizace (1945–1947)	50
II.2.2 Počátky socialistické diktatury v pohraničí: stabilizace, vylidňování, doosídlování	62
II.3 Obraz Osídlovací propaganda a dobové vnímání dění v pohraničí.....	68
II.3.1 Oficiálně budovaný obraz osídlování pohraničí	68
II.3.2 Poválečné pohraničí z perspektivy dobového tisku	72
II.3.3 Literární obrazy pohraničí na pomezí reflexe a programu	76
III Homogenní společenství Nacionální, nebo socialistický projekt? Kontinuity a diskontinuity	82
III.1 Marxismus-leninismus, stalinismus a etnicita.....	82
III.2 Menšinová politika meziválečné ČSR a její dvojí odmítnutí v poválečné době.....	91
III.2.1 Menšinová politika meziválečné ČSR a koncepce její proměny po roce 1938.....	91
III.2.2 Postoj KSČ k předválečné menšinové politice po roce 1945.....	96
III.3 Očištěná společnost Kontinuity politické praxe v poválečném Československu.....	101

III.4	Proměny vztahu k menšinám v českém pohraničí po roce 1945.....	115
III.4.1	Tradiční i nové menšiny v českém pohraničí a formující se vztah k nim (1945–1948).....	115
III.4.2	Proměna a nevíтанá kontinuita v období budování diktatury KSČ.....	133

IV Nežádoucí, a přece potřební

Proměny marginalizačních a integračních strategií

na příkladu německé menšiny (1945–1960)..... 146

IV.1	Kdo smí zůstat?	
	Politické, etnické a hospodářské faktory utváření minimalizované německé menšiny	150
IV.1.1	Respekt k rodinnému poutu?	156
IV.1.2	Zdání spravedlnosti.....	160
IV.1.3	Nepostradatelní?	168
IV.1.4	Nová pátá kolona? Reakce na zůstavši Němce v pohraničí po zastavení hromadného odsunu	174
IV.2	Mezi segregací, integrací a emigrací Politicko-ideologická stanoviska, vnitrostranické diskursy a právní úpravy	178
IV.2.1	Rozptyl jako náhradní řešení za odsun	179
IV.2.2	Od přísnosti k blahovůli	186
IV.2.3	Získat Němce pro socialismus a pro stát Cesta ke kolektivnímu udělení občanství	191
IV.2.4	Zlepšení sociální situace Němců a odstraňování diskriminací	199
IV.2.5	„Péče“ místo menšinové politiky Hlavní ideologická východiska politiky vůči Němcům v padesátých letech	203
IV.2.6	Externalizace německého nebezpečí a státní regulace vystěhovalectví	209
IV.2.7	1960: Je německá otázka u nás „vyřízena“?	213
IV.3	„V našem závodním rozhlasu se německy mluvit nebude“ Každodennost a vyjednávání o přístupu k Němcům na místní úrovni	215
IV.3.1	Úřady, úředníci, funkcionáři.....	215
IV.3.2	Dekonfiskace	219
IV.3.3	Závody a zaměstnavatelé	224
IV.3.4	„Normální“ soužití navzdory politizací? Sousedé, spolupracovníci, kamarádi	226
IV.3.5	Mezi únikem do vlastní komunity a angažovanou kritikou „Obyčejní“ Němci v padesátých letech	231

V	Bezmocné oběti kapitalistického řádu, nebo nenapravitelní asociálové? Ideologie a praxe sociálního inženýrství na příkladu romského obyvatelstva (1945–1960)	237
V.1	„Pohraničí nesmí být smetištěm republiky!“ Cikáni jako nevítaní hosté v bezprostředně poválečném pohraničí	238
V.2	Mezi převýchovou a asimilací Ideologie a praxe „řešení cikánské otázky“ v českých zemích po roce 1948	247
V.2.1	Ústřední „cikánské“ diskursy padesátých let	248
V.2.2	Lokální praxe v pohraničí a kořeny proměn politiky vůči Romům	266
V.3	„Cikánská otázka“ a legitimita socialistické diktatury	282
VI	Slovanští bratři, nebo nespolehlivé živly? Segregace a asimilace na příkladu reemigrantských společenství (1945–1957)	286
VI.1	Mezi glorifikací posily národa a nevítanou jinakostí Vztah k volyňským a dalším reemigrantům v prvních poválečných letech	288
VI.1.1	Legitimizace a pragmatické motivy návratu reemigrantů	289
VI.1.2	Reemigranti jako zájmová skupina: spory o konfiskáty	295
VI.1.3	Nejsou jako my: nacionální a ideologické motivy nedůvěry k reemigrantům	303
VI.2	Pospolitost jako základ identity Volyňští Češi v období „budování nového řádu“	314
VI.2.1	KSČ a volyňští reemigranti	316
VI.2.2	Mezi věrností státu a soudržností vlastního společenství	323
VII	Závěr	
	Místo socialistické diktatury v novodobých českých dějinách perspektivou okrajových skupin	335
VII.1	Kontinuita logiky očisty	337
VII.2	Od nacionální přes socialistickou utopii k udržování pořádku Proměny ústředních diskursů	340
	Summary	344
	Resümee	349
	Prameny a literatura	354
	Jmenný rejstřík	371